

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta Pedagogická

Bakalářská práce

MŮJ MIKROSVĚT

Praktická práce

Kristina Letmajerová

Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce:

MgA. et Mgr. Stanislav Poláček

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 15. dubna 2014

.....

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce MgA. et Mgr. Stanislavu Poláčkovi za jeho trpělivost a rady během průběhu zpracování této bakalářské práce.

Plzeň, 15. dubna 2014

.....

Anotace

Cílem této práce bylo vytvořit 5-7 obrazů středního formátu na téma Můj mikrosvět. Použila jsem kombinovanou techniku i olejové barvy. Tyto obrazy jsou doprovázeny textovou částí, kde se zabývám celým vznikem práce, emocemi, myšlenkovými pochody a východisky, inspiračními zdroji, a popisují zde postup vzniku práce a výtvarných záměrů.

Annotation

The aim of this assignment was to create 5-7 paintings of middle format on topic „My micro world“. I used combined technique and oil paints. These paintings are connected to the text part, which is focused on the process of creation of this bachelor thesis, emotions, thoughts, sources of inspiration further I am also describing process of this bachelor thesis and art plans.

Obsah

1 ÚVOD	2
2. FÁZE PŘI VZNIKU BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	3
2.1 Počátek – uvědomění - prozření	3
2.2 Nová naděje	5
2.3. Můj mikrosvět.....	6
3. EMOCE	7
3.1 Emoce a Osobnost	8
3.2 Základní emoce.....	8
3.3 Dělení emocí.....	9
3.4 Emoční inteligence	9
4. INSPIRACE V DÍLECH UMĚLCŮ	12
4.1 Předchůdci expresionismu	11
4.2 Expresionismus	13
4.3 Abstraktní expresionismus.....	14
4.4 60. léta 20. století.....	15
5. VÝSLEDNÁ PRÁCE	18
5.1 Od fotografie k olejomalbě	18
5.1.1 Obraz č.1 - Podlehnutí.....	20
5.1.2 Obraz č.2 – Chci ven, ale nemohu.....	21
5.1.3 Obraz č.3 – Vystoupení ze stínu.....	22
5.1.4 Obraz č.4 - Sen	23
5.1.5 Obraz č.5 - Stísněnost.....	24
5.1.6 Obraz č.6 – Ze tmy	24
5.1.7 Obraz č.7 – Postavit se	25
6 REFLEXE	26
7 ZÁVĚR	27
8 RESUMÉ	28
9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	29
10 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	30

1 ÚVOD

Základem a odrazovým bodem pro tuto práci bylo pro mě vyjádření pojmu můj mikrosvět. S tím souvisí i následné zkoumání a pozorování mých vnitřních stavů, událostí, pocitů a prožitků odrážejících se v něm. Pro lepší hledání a porozumění těmto procesům a stavům jsem se v teoretické části práce věnovala emocím. Jako inspirační zdroje jsem hledala vhodné zástupce z oblasti výtvarného umění, kteří ve svých dílech, dle mě, svůj mikrosvět zobrazují. Následně jsem z těchto vnitřních procesů a stavů vybrala ty, co mě nejvíce zasahují a pokusila jsem se je přiblížit divákovi. Při hledání nejlepšího vyjádření a při samotném tvůrčím procesu jsem využila různých technik zpracování – od fotografie přes kresbu, kombinovanou techniku až po olejomalbu. Vznikl tak cyklus sedmi obrazů o rozměrech 120x83cm zpracovaný různými technikami na plátně, které mi umožnily, domnívám se, tyto pocity a stavy ztvárnit.

2 FÁZE PŘI VZNIKU MÉ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Nyní bych se chtěla zmínit o počátečních fázích při vývoji mé bakalářské práce.

2.1. Počátek – uvědomění - prozření

Zpracování tématu, které jsem si vybrala, pro mě začalo řešením původního úmyslu v zadání. Téma „Můj mikrosvět“ mne totiž oslovilo už při výběru mezi ostatními tématy. Byla jsem jím okouzlená a nadšená, protože toto téma mi skýtalo mnoho možností, podob a způsobů ztvárnění, a právě tím mě toto téma k sobě velmi lákalo. Zároveň bylo pro mě již při výběru tématu nutné přemýšlet nad jeho budoucím zpracováním. A zrovna v té době jsem byla ovlivněna prezentací přednášky k předmětu UKV PaedDr., Ph.D. Rudolfa Podlipského, kde se mluvilo o Petru Niklovi a jeho interaktivních výstavách a instalacích. Tyto poznatky mi také připomněly tvorbu umělce Františka Skály a jeho výstavu Skála v Rudolfinu z roku 2004, kterou jsem tehdy v Praze navštívila. A též výstavu František Skála & spol. – Saigon Team, uvedenou při příležitosti Mezinárodního Filmového Festivalu v Karlových Varech v roce 2010, kterou jsem také shlédla v místní Galerii umění. Tyto dojmy a návštěvy výstav ve mně zanechaly spoustu příjemných pocitů, mohu dokonce říci, že byly pro mě velkou inspirací.

Díky těmto impulzům jsem postupně získávala stále konkrétnější představu pro následné zpracování mé bakalářské práce. V zadání pro mou bakalářskou práci, které jsem si sama zvolila, tehdy stálo: Posluchačka vytvoří dva velkoformátové obrazy složené z několika interaktivních segmentů na téma "Můj mikrosvět". Téměř okamžitě mě tehdy napadaly různé způsoby ztvárnění a hlavně se mi líbila varianta interaktivity. Viděla jsem téměř jasnou představu obrazů s různými průřezy a vklady ve výřezech, které by se daly různě rozpohybovat, a zároveň bych celou instalaci oživila například promítáním natočeného příběhu na vytvořené panely. Také mě napadala možnost rozsvícení jednotlivých pohybujících se částí, nebo výzva ke ztvárnění - umožnit divákovi stát se součástí instalace.

Ovšem zdání klame, jak se mi již mnohdy v životě potvrdilo. Prvotní nadšení není také vždy dobrým znamením a spíše překryje mnohá skrytá úskalí. Na to jsem přišla tehdy, když jsem začala vymýšlet, jak zhmotním něco popisného ze sebe, co by mělo vyjadřovat můj mikrosvět právě v podobě interaktivní instalace. Nakonec jsem

dospěla k tomu, že mi to vůbec k sobě nesedí. Toto spojení mi připadalo až hloupé, necítila jsem to tak. Uvědomila jsem si, že téma Můj mikrosvět se musí týkat pouze a jen mě a ať jsem chtěla nebo ne, bylo mi jasné, že tento nelehký úkol bude zároveň zásahem do mého soukromého prostoru uvnitř. Velký formát v kombinaci s interaktivními prvky mi přišel pro vyjádření ne zcela vhodný, hledala jsem zatím v myšlenkách cesty, kterými bych se mohla případně ubírat, abych splnila téma. Promýšlela jsem i technickou stránku věci na jiných formátech než velkoplošných.

Tato cesta, kterou jsem se zpočátku chtěla vydat a pro kterou jsem se velmi nadchla, se tak pro mě po bližším seznámení, jevila jako nevhodná. Při vybírání tématu a zadání jsem si totiž také neuvědomila celou řadu věcí. Postupně vznikaly a kupily se okolnosti, které se na této mé první cestě, pro níž jsem se původně tak nadchla, ukázaly jako neřešitelné. Například jsem nedomyslela prostory, kde bych práci vytvářela, což je při tvorbě velkoformátových děl značně důležitou a podstatnou okolností. A protože jsem se na podzim musela odstěhovat z Plzně, kde jsem bydlela spolu s dalšími studentkami ve velkém bytě, do Karlových Varů, kde mám k dispozici o mnoho menší prostory, rázem se prioritou pro mě stalo řešení ohledně existenční otázky. Všechny mé velkolepě zamýšlené prvotní plány s realizací této práce tak dostaly náhle jiný rozměr. Toto vše mě vnitřně tak trochu nalomilo a donutilo mě zamyslet se nejen nad možnostmi zpracování tématu, ale i nad možnostmi jak jej dovést ke zdárnému konci. Nastalo pro mě období, kdy jsem stála, měla jsem dokonce pocit, že nemám ani sílu a navíc jsem si nevěděla rady. A opět jsem si potvrdila, že se nevyplatí podlehnout prvnímu příjemnému a nadějnému dojmu a nepřeceňovat něco, co se na první pohled zdá jasné a jednoduché.

Stále jsem přemýšlela, co dále budu dělat s tímto tématem, jak ho mám nejlépe uchopit, kde tuto práci budu realizovat a byla jsem donucena k úvahám jakým způsobem a jakou technikou, a také v jakých prostorách se budu pohybovat, abych práci mohla dovést do konce. Byla jsem náhle postavena před úplně běžné problémy ve svém soukromém životě. Toto všechno mě postavilo před situaci, kterou jsem musela začít řešit komplexněji. Uvědomila jsem si, že jsem od začátku jasně viděla formu mé práce, ale vůbec jsem nepromyslela obsah. Obsah, na kterém by celá práce měla stát, a je i zadáním, mne vzhledem k okolnostem zastihl zaskočenou. Připadala jsem si, že se mi zhroutil před tím vybudovaný pocit a nadšení z práce, na kterou jsem

se již začala těšit. A bylo mi jasné, že se musím celým problémem a jeho řešením zabývat zcela jinak.

Po sebrání odvahy na další konzultaci s vedoucím mé bakalářské práce panem Poláčkem, jsem se svěřila o své situaci bezradnosti a pan Poláček mi navrhl řešení, že mám začít zcela od začátku a nemyslet vůbec na původní zadání. Byla jsem po této konzultaci za jeho pomoc velmi ráda. Podpořilo mě to a dodalo mi nové podněty k pokračování na mé bakalářské práci. V té chvíli jsem měla pocit, který se rovnal dokonce naději a velké chuti vrhnout se do realizace.

2.2 Nová naděje

Po prvotním výběru tématu a následném popisovaném zklamání jsem se potřebovala k tématu Můj mikrosvět dostat blíže, ponořila jsem se tedy do řešení záležitosti v celé šířce. A jako první jsem zrekapitulovala celý začátek mé bakalářské práce, své myšlenkové pochody a už se tu objevily v mé mysli otázky jako: V čem jsem se zmýlila? Co jsem udělala špatně a co jsem přehlédla? Jak mám technicky pokračovat? A zde, aniž bych si to v tu chvíli uvědomovala, začala tuším i má správná cesta. Je to tedy ten správný impuls, který mě dovede nakonec k závěrům, se kterými bych měla být spokojena? Zjednodušeně jsem díky těmto otázkám začala přemýšlet nad svým uvažováním. Například nad tím, jak si někdy události i běžné věci moc беру a připouštím, jak vždy ještě jednou zhodnocuji všechno uvnitř, nad tím jak mě moje činy nenechávají uvnitř chladnou. Nevím. Nakonec se ukázalo, že při řešení jakéhokoli problému, v tomto případě tedy mé bakalářské práce, aniž bych chtěla, se mi v mysli otevře prostor pro sebereflexi a srovnávání aktuálního problému s již prožitými zkušenostmi z problémů předchozích. A to mě nadchlo, protože do této chvíle jsem tento fakt brala jako samozřejmost, ale po uvědomění si toho, jaký tato maličkost má pro mě zásadní význam, mi vše začalo dávat smysl.

Zpočátku jsem na sebe nechala působit samotné spojení a významy slov – můj mikrosvět. Zjednodušeně a zprostředkovaně: můj svět, můj vnitřní svět. Každý ho má v sobě, ale pro každého může znamenat něco jiného a jsem si jistá, že i znamená, protože každý vnímá, prožívá a přemýšlí jinak. Více jsem začala pozorovat sebe, hlavně jsem si více uvědomovala vlastní prožívání běžných situací i každodenních událostí a zážitků, které se odrážejí uvnitř mě, v mém vnitřním světě, jež můžu nazvat spolu s tématem mé bakalářské práce Můj mikrosvět. Ale zároveň se mi začaly vybavovat a připomínat již

prožité situace, a to jak příjemné, tak bohužel i ty nepříjemné. Příjemné zážitky rychle vyprchají, spíše je zapomínám a zůstávají bohužel ty nepříjemné usazeny hlouběji v mých myšlenkách a tak se také více vracejí. Přemýšlet o sobě a o svém vnitřním prožívání tak pro mě nebylo nic jednoduchého ani příjemného. Sama sebe jsem vystavila situacím, kdy jsem si začala více uvědomovat tyto rozdíly mezi příjemným a nepříjemným vracením se myšlenek. Díky tomuto vlastnímu pozorování jsem v podstatě rekapitulovala své dosavadní životní události, zkušenosti a prožitky z nich.

2.3. Můj mikrosvět

Pro mě tak znázorňuje můj mikrosvět vlastní, vnitřní a hlavně soukromý, jinými nedotčený a pro jiné neznámý prostor, zaplněný mými sny a představami. Je to svět plný fantazie, ale zároveň se zde zrcadlí již prožitá realita zastoupená mými reakcemi na prožívané situace. Zde rekapituluji všechny události, své prožitky z nich a také se pak s nimi následně vnitřně vyrovnávám, raduji, nebo přemýšlím nad možnými následky, které by mohly vyplynout z těchto prožitých situací. Také zde promýšlím svá přání, touhy, představy, cíle a priority. Kromě mých snů a prožitků, všech událostí v mém životě se v mém vnitřním světě také odráží a je zastoupena má rodina, přátelé a blízcí lidé, také všechna prostředí, ve kterých se nyní pohybuji, nebo jsem se v nich již dříve pohybovala. Mám tím na mysli prožitky spojené s dětstvím, dále pak s vyrůstáním na škole základní, střední, ale i vysoké. Setkávala jsem se v průběhu let s mnoha zajímavými i nezajímavými lidmi. Tato setkání jsem si postupně vyhodnocovala. Probírala jsem a řešila s těmito lidmi řadu různých situací a událostí, které mne postupem času formovaly. Také jsou v mém mikrosvětě zastoupeny prožitky spojené s dosavadními životními událostmi, které mi přinesly zklamání, některé i radost, mnoho situací, které byly velmi smutné a během života potkávají každého člověka. Byly to nehody, byly to rozchody, hádky, zklamání, byly to šťastné, ale i smutné okamžiky. Pro mě je tento můj vnitřní mikrosvět mnohem bohatším světem, než svět reálný. Uvědomila jsem si, že mám v sobě mnoho nejrůznějších pocitů, které uvnitř mě přetrvávají, někdy se vracejí a souvisí s emotivním prožíváním situací.

Snažila jsem se proto co nejpřesněji si vybavit, jak se cítím, když prožívám šťastné a naopak nepříjemné okamžiky. Má bezprostřední reakce když se mi něco povede, nebo mě něco potěší, rozveselí, rozzáří, vypadá asi tak, že se v tu ránu začnu usmívat, mnohdy i hlasitě smát, také se mi stává, že při silném pocitu radosti či štěstí si

začnu vesele poskakovat, někdy mě to svede dokonce i k mírným náznakům tancování a také si občas opakovaně radostně a vesele tlesknu. Když toto všechno prožívám, v tu chvíli jsou pro mě všechny zmíněné projevy naprosto přirozenou reakcí, ale když to teď vidím tady napsané, spíš si připadám trochu divně. Ve své mysli mám najednou pocit, jakoby vše kolem mě i ve mně rozkvetlo. Ať je v tu chvíli noc, či den, prší, nebo svítí sluníčko, když mám radost a cítím se šťastně, má fantazie mi tyto pocity ještě mnohem více zpříjemní. Na okamžik zapomenu na vše, co mě zrovna trápí, na všechny povinnosti, starosti, nesplněná přání a nepříjemné záležitosti.

Negativní emoce, ale prožívám zcela jinak. Když se mi stane něco nepříjemného, zlého, je mi smutno, něco mě bolí, mám pocit, jako by mě někdo srazil přímo k zemi. Cítím se najednou tak malá a bezradná, jakých byla sama, ztracená ve světě. Je to, jako by mě někdo v tu chvíli násilně vytrhl z mého prostředí, kde se cítím bezpečně a přesunul mě někam úplně jinam, kde se mi nelíbí a já se nemohla bránit a vrátit se zpátky. Emoce a pocity ve své mysli vnímám jako příjemné, nepříjemné, nebo neutrální. Mnohdy se mi také stává, že cítím, že situace je mi ukradená, je mi to jedno. Tento pocit se ale většinou rychle změní buď v pozitivní, nebo negativní. Mnohdy se mi stává, že si nechci uvnitř připustit zraňující pocity. Snažím se je takzvaně zazdít, ale bohužel to nefunguje. Pocity tyto zazděné mě pak doběhnou například ve snu, kdy mě zastihnou nepřipravenou.

Co se týče vyjadřování a dávání emocí najevo, jsem si vědoma toho, že tato schopnost u mě pokulhává. I když mám radost, cítím se šťastně, tyto pocity si uvědomuji a prožívám hlavně uvnitř. Dalo by se říci, že se mnohdy stydím naplno vyjádřit své bezprostřední pocity mezi ostatními lidmi. Co se týče vnitřních pocitů negativních, vyjádřit jejich projevy je pro mne ještě těžší, než u těch pozitivních. Nechci ukázat svou slabost a zranitelnost, tyto pocity tak dusím v sobě a následně je vstřebávám, zhodnocuji situaci a snažím se s ní vnitřně se vyrovnat. Tyto pocity a chvíle, kdy se takto cítím, jsem se snažila v tomto cyklu sedmi maleb na téma Můj mikrosvět vyjádřit.

3. EMOCE

Každý člověk si jistě pod tímto názvem dokáže představit určitý význam, ale každý prožívá emoce odlišně, v každém nemusí vyvolat stejná situace stejné emoce. Abych lépe porozuměla svým vnitřním emocím a jejich vyjadřování, vstřebávání a prožívání, snažila jsem se zde to nejzajímavější a nevístižnější pomocí naučné a odborné literatury popsat. Snažím se proto v následující kapitole nejlépe vysvětlit pojem emoce a nastínit problematiku týkající se tohoto pojmu.

Emoce, jakkoli jsou ústředními jevy v našem duševním životě, stále představují velmi obtížné téma pro všechny oblasti lidského zkoumání, které se jim věnují – ať je to filozofie, psychologie, fyziologie, sociologie, případně další obory. Emocemi, jejich pozorováním, zkoumáním a vysvětlením se již zabývalo mnoho studií, vědních oborů, jednotlivců.¹ V psychologii pod pojmem emoce rozumíme přechodnou, víceméně intenzivní citovou reakci, projevující se jak v chování, tak i na fyziologické úrovni. Podstatné jméno – emoce pochází z latinského slova *movere* a znamená hýbat se, a z předpony *ex*, která naznačuje pohyb směrem ven.² Z toho plyne, že emoce provokují k jednání, vyvolávají reakci, podněcují k akci, k přežití.

Emoce jsou velice subjektivní – ve stejných situacích každý reaguje jinak (ve stresové situaci se někdo rozpláče, jeden má problém promluvit, druhý začne křičet, někomu se třese hlas, jiný zčervená nebo se začne potit apod.). Každá emoce je doprovázena fyziologickými projevy organismu, z nichž některé jsou jasně pozorovatelné (zčervenání, chvění, pocení, rozšíření zorniček), jiné jsou méně výrazné (zvýšená tepová frekvence, „bušení srdce“, stoupající elektrická vodivost kůže apod.). Spojení psychického prožívání s reakcemi organismu označujeme pojmem psychofyziologie.

Dalším znakem emocí je velká proměnlivost. Emoce mohou rychle vznikat i zanikat, mohou se proměňovat bez příčiny nebo v závislosti na situačním kontextu (proměnlivost citů v období dospívání, děs vyvolaný bouchnutím dveří při sledování napínavého horroru). Emoce jsou spontánní (nemůžeme jim „poručit“, spouštějí se samovolně bez naší rozumové kontroly) a aktuální (odehrávají se okamžitě, bezprostředně). Emoce mají svou polaritu (rozlišujeme mezi libostí a nelibostí), někdy

¹ STUHLÍKOVÁ, Iva. *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál, 2007, 232s. ISBN 978-80-7367-282-9

² ARRIVÉ, Jean-Yves. *Umění prožívat emoce*. Praha: Portál, 2000, 196 s. ISBN 80-7178-828-7

ovšem mohou být ambivalentní – rozpolcené, smíšené (radost z vlastního úspěchu ovlivněná neúspěchem kamaráda, „příjemný“ strach na horské dráze).

Emoce jsou předmětné – vztahují se k někomu nebo k něčemu (vztek na kamaráda, který nás naštvál, radost z úspěchu nebo dárku). Emoce jsou rovněž přenosné, „nakažlivé“ (jejich výraz v mimice, tónu hlasu a v dynamice řeči budí u ostatních podobné pocity). Emoce mají proto významnou komunikační funkci: vyděšený výraz signalizuje nebezpečí, radostný naopak příznivou zprávu apod.

Emoce je širší pojem než cit. Emoce zahrnují všestranné citové projevy člověka, které provází charakteristické pohybové, výrazové a fyziologické projevy. Emoce jsou výrazně subjektivními odpověďmi organismu na nejrůznější podněty. Od citu odlišujeme dlouhodobý citový vztah, např. vztah lásky, nenávisti, úcty³

Podle D. Kreche a R. S. Cruchfielda se psychologický význam pojmu emoce vztahuje na stav iritace organismu, který se projevuje třemi způsoby:

1. emocionální zkušeností (zážitkem), tj. citem (individuum pociťuje emoci);
2. emocionálním chováním (individuum např. útočí nebo utíká);
3. fyziologickými změnami v organismu (vedle niterních změn to jsou také projevy motorické, zahrnující i výraz obličeje).⁴

3.1 Emoce a Osobnost

Každá psychická reakce je determinována osobnostními vlastnostmi subjektu, takovými dispozicemi, jako je temperament (míra vzrušivosti), intelekt (celek schopností určujících mentální výkon), postoje (komplexní dispozice pro hodnocení) a motivy (psychologické důvody k jednání). V reakci individua na situaci se ovšem uplatňuje i jeho aktuální psychofyzický stav, např. únava. Také emocionální reakce jsou závislé na osobnostních vlastnostech či dispozicích jedince.

Psychické procesy vystupující jako reakce jsou odpovědí jedince na danou situaci, ale tato odpověď je vymežována psychickým zpracováním této situace. Na něm se podílí nejen paměť, obsahující individuální zkušenosti, ale také vnitřní psychofyzické vybavení. Toto vnitřní psychofyzické vybavení lidského individua tvoří strukturovaný a dynamický celek, který se nazývá osobnost a který lze chápat jako systém dispozic,

³ *City a emoce*. [online] Dostupné z: < http://ivy.sgo.cz/zsv/pl/city_a_emoce_pl.pdf >. Citováno dne [08.04. 2014]

⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. 1. vydání, Praha: Academia, 2000, 335 s. ISBN 80-200-0763-6

vymezujících jeho psychické reakce, k nimž patří i „zpracování“ situace na úrovni kognitivní, emotivní a motivační. Psychické reakce jsou funkcí interakce mezi situací a osobností.⁵

3.2 Základní emoce

Mnohé studie prokázaly, že projevování a rozpoznávání emocí je u všech lidí stejné. Doprovází je určité mimické znaky. Projevy emocí jsou většinou krátké, mohou přinášet úlevu. Mezi základní emoce patří:

Hněv mívá největší intenzitu a zároveň vyžaduje největší sebekontrolu. Jeho doba trvání je od několika minut do několika hodin. Snižuje se s vývojem situace a přizpůsobením jedince.

Strach mívá nejkratší dobu trvání a to od několika sekund až přibližně jednu hodinu. Vyvolává adaptační mechanismy.

Radost dle okolností mívá odlišné doby trvání – hodinu až jeden den.

Smutek může trvat až několik dní, často vyžaduje určité období, během něhož dochází k přizpůsobení nové situaci (smrt blízké osoby, konec vztahu)⁶

3.3 Dělení emocí

Podle intenzity (hloubky) a délky trvání rozlišujeme tři základní typy emocí: nálady, afekty a vášně.

Nálady se nevyznačují vysokou intenzitou, ale dlouhým trváním, jsou poměrně stabilní – „podbarvují“ celkové prožívání, ovlivňují vnímání, představy, myšlení. I když obvykle víme, co je způsobilo, nejsou vázány na konkrétní objekt. Nálady souvisí s temperamentem – u sangvinika převažuje dobrá nálada, melancholik má naopak sklony ke smutné náladě.

Afekty jsou silné, bouřlivé, ale krátce probíhající emoce. Vznikají rychle, probíhají intenzivně a rychle odezní (výbuch vzteku). Afektivním reakcím více podléhají labilní temperamentové typy (cholerik a melancholik).

⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. 1.vydání, Praha: Academia, 2000, 335 s. ISBN 80-200-0763-6

⁶ ARRIVÉ, Jean-Yves. *Umění prožívat emoce*. Praha: Portál, 2000, 196 s. ISBN 80-7178-828-7

Vášně jsou hluboké, velmi intenzivní a dlouhotrvající emoční stavy vztahující se ke konkrétním objektům a činnostem (vášnivá láska i nenávisť k druhé osobě, vášnivý sběratel).⁷

3.4 Emoční inteligence

EQ, neboli emoční inteligence je schopnost určit, používat a zvládat emoce a také jim rozumět.⁸ Člověk díky emocím může dospět ke správným rozhodnutím. Má možnost své emoce řídit a díky tomu může pocit napětí nebo strachu přejít v pozitivní myšlení. Tyto schopnosti napomáhají k hlubšímu porozumění mezi lidmi, napomáhají k udržení dobrých vztahů mezi nimi

Role emocí v životě člověka má velmi významnou funkci. Emoce jsou, řekla bych pro člověka nepostradatelné. Existuje mnoho teorií emocí, které tento pojem vysvětlují a z mnoha pohledů zkoumají. Myslím, že znalost a vyhodnocení vlastních emocí je pro člověka velmi důležitá. Člověk díky svému prožívání emocí snadněji zvládne životní situace, pozná lépe sám sebe, své hodnoty, díky regulování emocí může předejít například nepříjemné situaci, pokud správně vyhodnotí své emoce.

⁷ *City a emoce*. [online] Dostupné z: < http://ivy.sgo.cz/zsv/pl/city_a_emoce_pl.pdf >. Citováno dne [08.04. 2014]

⁸ STUHLÍKOVÁ, Iva. *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál, 2002, 232s. ISBN 978-80-7367-282-9

4 INSPIRACE V DÍLECH UMĚLCŮ

Pokusila jsem se najít způsob, jak prostřednictvím svého ztvárnění vyjádřit emoce, které jsou v mém světě zastoupeny. V průběhu několika let, zejména z období studia dějin umění na střední škole, stejně tak jako na vysoké škole, jsem si oblíbila a byla mi blízká mnohá díla umělců z předchozích období dějin umění a byly pro mne v každém případě inspirativní. Nalézám v nich vyjádření řady svých pocitů, zklamání, potěšení a snad i pochopení mých problémů. Tak to na mne působí.

A nyní bych některé z dlouhé řady umělců a uměleckých směrů z průběhu let uvedla. Nelze jmenovat všechny proudy, které v různých staletích a v různých situacích působily. Nalezla bych v nich i inspiraci, jako třeba svět Hyeronima Bosche, nebo Apokalypsy Albrechta Dürerra, případně dalších autorů. Z celé řady uvádím ty, kteří dle mě ve svých dílech svůj vnitřní svět plný pocitů, dojmů a životních příběhů vyjádřili a kterým jsem se ve ztvárnění svých pocitů snad malinko přiblížila. Tady byl pro mne zcela jednoznačně velkým inspirativním vzorem směr ve výtvarném umění zvaný expresionismus a jeho předchůdci - Edward Munch a Vincent Van Gogh. Dále pak zástupce abstraktního expresionismu. Ale také bych se chtěla zmínit o několika českých umělcích 60. let 20. století.

4.1 Předchůdci expresionismu

První projevy expresionismu se objevily v posledních dvou desetiletích 19. Století. Hlavními inspirátory expresionismu jsou Vincent Van Gogh, Edvard Munch, kteří vnímají barvu více než jako pouhou možnost, která malířství dovoluje opustit konvenci, jež ho příliš spojuje s optickou realitou. Barvu a formu vnímají jako celek schopný vyjádřit emoce a lidské vášně, a především utrpení, hlavně vlastní.⁹

Vincent Van Gogh (1853-1890) a jeho holandské začátky v letech 1881-1886 lze pokládat za realistické. Za pobytu Nuenenu a Drentheu se pohroužil do selského světa, kde našel vzory blízké modelům jeho francouzského inspirátora- Jean-Francoise Milleta. V r. 1886 přichází do Paříže. Za dva roky života v Pařížském prostředí se zbavil vlivu tradice 19. století, impresionismus a pointilismus mu ukázaly čistou barvu a osvobodily jeho malbu od tmavých tónů. Pokračoval velmi rychle kupředu. Goghův

⁹ FRONTISI, Claude. *Obrazové dějiny umění*. 1. Vydání, Knižní klub, 2005, 515 s. ISBN 80-242-1457-1

přínos je především ve využití barvy v celé její bohatosti. Barva je pro něho „expresí“ a díky ovládnutí barev dokáže vyjadřovat své pocity.¹⁰ Barvy tak žijí vlastním životem. Používal je přímo z tuby, aplikoval v silné vrstvě připomínající brázdy. Deformoval tvary a barvy, aby vyjádřil vnitřní pocity odvádějící od napodobování skutečného vizuálního vzhledu k symbolické a expresivní syntéze. Jeho vířivá práce štětcem září energií a emocionální silou.¹¹

Z díla Vincenta Van Gogha, kde je možno nalézt velmi mnoho příkladů emotivně působících obrazů bych chtěla zmínit obraz s názvem Hvězdná noc (1889, olej na plátně, 73x 92,1cm). Zmíněný obraz ve mně vyvolává při pohledu na něj způsobem a provedením malby, hnětením barev a používáním velice ostrých tónů, pocit rozháranosti, temnoty duše a malba na mě působí velice emotivním dojmem. Tento obraz se mi moc líbí a také vyjádření Vincenta Van Gogha k obrazu: „Je to přece vzrušení, poctivost přirozeného citění, jež nám vede ruku. A když je vzrušení někdy tak silné, že člověk pracuje, aniž by to pozoroval- když tahy štětce přicházejí v rychlém sledu a připojují se k sobě jako slova v rozhovoru nebo v dopise- nesmí zapomenout, že to tak vždy nebylo a že i v budoucnu přijde mnoho skličujících dnů bez jakékoli inspirace.“¹²

Edvard Munch (1863-1944) norský malíř a grafik. Díky studijním a pracovním pobytům ve Francii se seznámil s impresionismem a jeho technikami. Během pobytu v Německu od r. 1892-1895 zde vytvořil svá vrcholná díla. Podobně jako Vincent Van Gogh, jímž byl ovlivněn, vymyslel neuvěřitelný vizuální jazyk, aby dal výraz neurózám, zoufalství, pocitu odmítnutí a osamělosti, které ho v životě pronásledovaly.¹³

„Umění je umělcovo krvácející srdce. Svým uměním jsem se snažil objasnit svůj život a jeho smysl. Též jsem měl v úmyslu pomoci vysvětlit život ostatním. Vždycky se mi lépe pracovalo s obrazy, které se týkaly mé osoby. Postavil jsem je vedle sebe a cítil

¹⁰ CHÂTELET, Albert a Bernard Philippe GROSLIER. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. 2. Upravené vydání, Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, 784 s. ISBN 80-718-1936-0.

¹¹ CUMMING, Robert. *Velký ilustrovaný průvodce umění*. Praha: Slovart s.r.o., 2007, 512 s. ISBN 978-80-7209-971-9

¹² RUHRBERG, Karl a kol. *Umění 20. století: [malířství, sochařství a objekty, nová média, fotografie]*. Praha: Slovart, 2004, 840 s. ISBN 80-7209-521-8

¹³ CUMMING, Robert. *Velký ilustrovaný průvodce umění*. 1. Vydání, Praha: Slovart, 2007, 512 s. ISBN 978-80-7209-971-9

jsem, že mají obsahovou spojitost. Jakmile stály u sebe, souzněly spolu a byly úplně jiné, než každý zvlášť.“¹⁴ (Munch, s.144)

4.2 EXPRESIONISMUS

Tento umělecký styl se zrodil v době před první světovou válkou. Nejednalo se o žádnou přesně zformovanou skupinu, ale spíše o celou řadu umělců spojených stejnými názory na umělecké vyjádření. Obvykle popisuje uměleckou tvorbu německých umělců na přelomu 19. a 20. století až přibližně do 30. let 20. století. Tento umělecký směr reprezentovaly především skupiny Die Brücke a Der Blaue Reiter.

Pod název expresionismus se tehdy zcela nepřesně, bez ladu a skladu začalo zahrnovat vše, co vzniklo po naturalismu a impresionismu, tedy vlastně celé moderní umění. Již ze samotného názvu exprese (vyjádření) se dá vytušit, že díla zachycovala citové poznatky a pocity umělce duše. Expresionismus seznamoval se světem hrůzné osamělosti, děsivé úzkosti ze smrti, nemoci a šílenství. Člověk byl viděn jako živá osobnost ztracená, trpící a milující. Děsivé fantazie kostlivců s bizarními karnevalovými maskami v sešklebených grimasách byly nekompromisně šokující, a tak tento umělecký směr nebyl zhýčkanými kritiky dostatečně oceněn.¹⁵

Ze zmiňovaného hnutí expresionismu v Německu bych z celé řady autorů obou hnutí chtěla zmínit autora **Ernsta Ludwiga Kirchnera**, který mě oslovil. Patřil mezi zakládající členy skupiny Die Brücke, která vznikla 7. června r. 1905 v Drážďanech. Několik portrétů věnoval údajné Artistce (Marcelle), která byla dcera vdovy po umělci z Kirchnerova sousedství.¹⁶

Na tomto místě je velmi důležité zmínit i předatvitele českého expresionismu a zakladatele skupiny Osma - Emila Fillu a jeho velmi výmluvný obraz Čtenář Dostojevského. Dostojevský ve svých literárních dílech dosti často řešil otázky spojené

¹⁴ MUNCH, Edvard. *Být sám: obrazy - deníky - ohlasy*. Praha: Arbor vitae, 2006, 336 s. ISBN 80-86300-57-3

¹⁵ *Expresionismus*. [online] Dostupné z: <http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=63>. Citováno dne [08.04.2014]

¹⁶ WOLF, Norbert. *Expresionismus*. Překlad Vladimír Čadský. Praha: Slovart, 2005, 95 s. ISBN 80-720-9659-1

se svým vnitřním světem popsané zejména v knize *Idiot*. Zřejmě tady v tomto obraze Emil Filla podtrhuje tu tíhu prožitku, kterou při čtení postava na obraze ztvárňuje.

4.3 ABSTRAKTNÍ EXPRESIONISMUS

I když se termín abstraktní expresionismus užíval během dvacátých let – a tedy označoval rané abstrakce Vasilije Kandinského (skupina *Der Blaue Reiter*) – v pozdější době začal být spojován se skupinou amerických či v Americe žijících umělců, kteří vynikli během čtyřicátých a padesátých let 20. Století. Stejně jako první expresionisté cítili i tito umělci, že opravdové umění zachycuje rozporuplné vnitřní pocity a pohnutky člověka, a s tímto přesvědčením ve své tvorbě využívali emocionálního i symbolického potenciálu základních aspektů malířského procesu – tj. gesta, barvy, formy a struktury.¹⁷

Jackson Pollock (1912-1956) :

„Malovat znamená vydat se za objevením sebe sama. Každý dobrý umělec maluje to, čím je.“¹⁸ (Jackson Pollock)

Zakladatel abstraktního expresionismu a gestické malby ovlivnil svým uměním celou generaci amerických umělců. Rok 1947 je důležitým datem v životním příběhu Jacksona Pollocka i v dějinách americké malby. Malíř se postupně osvobozuje od svých soupoutníků a přichází se stylem, spojeným s technikou, který zůstane svázán s jeho jménem – *dripping*. Slovo *dripping* pochází z anglického slovesa *to drip*, které znamená „stékat, kapat“ Tato technika sice není Pollockovým vynálezem, její otcovství je však nejasné. Můžeme nicméně s jistotou říci, že původně pochází od surrealistů. Obraz *Alchemy* je jedním z prvních Pollockových *drippings*. Jedná se o velký formát (114x195,5cm), který nemá centrální kompozici. Umělec používá plátna velkých rozměrů, což dodává sílu jeho gestům a zkoumání psychiky prostřednictvím abstraktní malby.¹⁹

¹⁷ DEMPSEYOVÁ, Amy. *Umělecké styly, školy a hnutí*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2002, 304 s. ISBN 80-720-9402-5

¹⁸ Největší malíři: život, inspirace a dílo. *Jackson Pollock* č. 97, Praha: Eaglemoss International, 2000-. ISSN 1212-8872

¹⁹ Největší malíři: život, inspirace a dílo. *Jackson Pollock* č.97, Praha: Eaglemoss International, 2000-. ISSN 1212-8872

Musím říci, že Pollockovy drippings, i když jsem je viděla vždy jen v podobě reprodukcí v knihách, na mě od prvního seznámení s Pollockovou tvorbou silně zapůsobily. Našla jsem jak v barvách, tak v kompozicích něco svého, něco pro mě uklidňujícího, něco s čím souzním. To stejné nalézám i v dílech Marka Rothka.

Mark Rothko vlastním jménem Markus Rothkowitz (1903-1970) se usadil ve Spojených státech, když mu bylo 10 let. Stal se předním členem newyorské umělecké školy a průkopníkem abstraktního malířství. Spáchal sebevraždu.

4.4 60. léta 20. Století

Ve výčtu výtvarných umělců, kteří mě do této doby velmi zaujali, bych chtěla poukázat na celou řadu umělců řazených do 60. let 20. Století v tehdejší československé výtvarné scéně. Jedná se o **Vladimíra Boudníka** (1924-1968) zejména jeho grafické práce, které jsem viděla na obsáhlé výstavě v Karlovarské galerii umění, **Josefa Istlera** (1919-2000) a **Mikuláše Medka** (1926-1974) U vyjmenovaných autorů a jejich děl ať už se to týká malby na plátno, či na dřevě, nebo grafických listů otištěných z desek se mi líbilo pojednání maleb či tisků.

Jedná se většinou o kombinované techniky zpracování témat, které vyjadřují jisté ztvárnění jejich současných výtvarných snah a způsobu života. Například u Boudníka šlo o grafické ztvárnění struktur běžných kolem nás, přenesených na tiskové desky - měděné, nebo zinkové - případně jejich otisků. U malířů Balcara, Istlera, Medka a dalších v té době se jedná, a to se mi vždy líbilo o strukturální sdělení, zpracování těchto kombinovaných technik bylo prováděno vrstvením různých hmot, struktur, posléze grafickým způsobem zatřenou barvou, která podtrhla jejich ztvárnění vnitřního světa. Vždy jsem chtěla nějaké prvky struktury ve své tvorbě také použít a také jsem si to v několika obrazech své bakalářské práce vyzkoušela.

Mikuláše Medka obdivuji. První díla Mikuláše Medka začala vznikat již v době nástupu na Akademii v roce 1945. Byl tehdy zaujat surrealismem. V obrazech této doby nalezneme stopy malířů, jako byli Miró, Klee, Dalí, Ernst, ale i česká Toyen (cyklus Svět cibule, 1945-1947, Infantilní krajina, 1947, Úsměvy poledne, 1949 a další). Od počátku padesátých let se pak Medkova tvorba ocitla pod vlivem existencialismu. V obrazech začíná dominovat figura, která se stává nositelem výpovědi o zneklidňující,

drásavé či bezvýchodné situaci člověka. Existenciální definice lidského bytí mu vyhovovala v souvislosti s tehdejší světovou inklinací k tomuto směru, ale byla i reakcí na nesnesitelnou situaci člověka vrženého do nesvobody komunistického režimu. Postavy (převážně ženské) jsou v těchto obrazech nemilosrdně deformovány a zasazeny do prázdného prostoru. Koncem padesátých let začal Medek figury ve svých obrazech postupně silně stylizovat. Postavy i prostor kolem nich jsou výrazně zploštěny a ztrácejí popisnost detailu. Byl to most k malířovu přechodu k abstraktní malbě. Tvary, které jen velmi vzdáleně připomínají lidskou figuru, vytvářel novou malířskou technikou: vedle oleje začínal Medek používat také email. To mu umožnilo nanášet na obrazovou plochu silné nánosy barvy, které pak následně destrukoval dalšími zásahy (vrypy, škrábance, trhliny).²⁰ Jeho malířský projev tak vlastně spočívá v dopracovávání náhody, kterou ovšem zcela ovládnul, věděl o ní a využil jí k umocnění působivosti obrazu. Toto využití náhody při tvorbě je mi velice blízké, využila jsem ho při své maturitní práci. Zpracování náhody spolu se strukturálním vyjádřením v podobě abstrakce a kombinace různých materiálů je pro mě do budoucna výzvou

²⁰ Mikuláš Medek. [online] Dostupné z: <<http://www.artlist.cz/?id=3808>>. Citováno dne [08.04.2014]

5. VÝSLEDNÁ PRÁCE

V jedné z předchozích kapitol své bakalářské práce jsem popsala cestu vedoucí k výběru tématu a následně i ke zpracovávání dle zadání. V následující kapitole popisují výtvarné postupy v návaznosti na technologické zpracování témat jednotlivých obrazů.

5.1 Od fotografie k olejomalbě

Při hledání nejlepšího vyjádření svých myšlenek a jejich zachycení zpočátku práce, jsem měla potřebu využít nejpopisnějšího ztvárnění. Nakonec jsem se rozhodla, že se přikloním ke zpracování pomocí fotografie, která může přenést na diváka mnoho dojmů a pocitů ze zachycované scény. Použila jsem tedy fotografické nahlížení na daná témata, ze kterých jsem vycházela pro své obrazy.

Úplně na začátku jsem podnikla první pokus. Snažila jsem se zhmotnit svou představu pomocí mého, ne příliš kvalitního digitálního fotoaparátu, ale tyto fotky v sobě neměly to pravé, co by měly vyjadřovat. Pro lepší manipulaci a focení sama sebe jsem se snažila provést další pokusy pomocí webkamery na svém notebooku. Vzniklo tak několik fotografických skic, zachycujících horní polovinu těla s obličejem a rukama, vyjadřujících sklíčené gesto. Utvrdila jsem se v tom, že by to mohla být dobrá cesta, ale musím v této fázi spolupracovat s někým, kdo se bude řídit mými pokyny a mé myšlenky zachycovat. Vzhledem k tomu, že se jednalo o mé myšlenky, o mé tělo, o moji duši, jsem se rozhodla poprosit svou bývalou spolužačku A., která má s fotografováním zkušenosti a jíž důvěřuji, aby myšlenky, dle mých pokynů realizovala. Vzniklo tak přes 300 fotografií, které jsem po výběru dále konzultovala se svým vedoucím bakalářské práce. Pan konzultant mi byl velmi nápomocen, a utvrdil mě v tom, že tato cesta zachycuje lépe mé myšlenkové pochody a je i realizovatelná do použití pro více obrazů.

Vzhledem k tomu, že jsem s fotkami musela dále pracovat a interpretovat je na plátno, musela jsem nejdříve vytvořit sedm pláten středního formátu. A protože již v minulosti na střední škole jsem byla seznámena s technikou napínání plátna, zvolila jsem si napínání plátna ručně, na pevný rám pomocí napínacích kleští a nastřelovací pistole a využila jsem síly svého přítele k dokončení napnutí pláten.

Nejdříve, vzhledem k finanční nákladnosti zmíněných formátů jsem si po porovnání mezi klasickým slepým rámem a lněným plátnem vyhodnotila možnosti a

vyšlo mi z toho, že budu postupovat tak, aby práce neutrpěla a byla pro mě finančně i technologicky přijatelná. V první řadě jsem si nakoupila v obchodním řetězci OBI dřevěné latě 3x2 cm široké a v dostatečném množství na pokrytí zhotovení formátů. Pomocí úkosu a seříznutí jsem jednotlivé formáty poté slepila a sešila nastřelovací pistolí v rozích včetně vytvoření příček uprostřed slepených ráků (tyto příčky jsem tam musela umístit kvůli případnému prohnutí delší strany slepených ráků při napínání plátna).

Prozkoumáním možností jak internetových, tak i kamenných prodejen s plátny, nešepsovaných i dopředu šepsovaných, jsem se rozhodla, že použiji plátna pevná, která reklamní agentury používají, tzv. fotoplátna. Ty jsou bez výrazné struktury a bez vyčnívajících vláken a sem tam trčících uzlíků jako mají například plátna lněná. Díky mým možnostem jsem sehnala za nepoměrně nižší částku než v obchodech dále nepoužitelné zbytky fotopláten, které jsem pak následně napínala na již zhotovené pevné rámy. Tato zmíněná fotoplátna mi vyhovovala, je na ně možno nanášet pomocí lepidla různé strukturální vrstvy všelijakých hmot, což jsem pak také ve vlastní tvorbě učinila.

Pro následnou malbu na napnutých plátnech je nezbytné dodržovat technologický postup. Plátna je nutné opatřit vhodným podkladem pro malbu olejovými barvami. Klasicky při použití lněného plátna je po napnutí plátno třeba natřít kličovým nátěrem. Po zaschnutí se na toto nanáší takzvaný základ, česky zvaný šeps. Šeps se skládá ze tří komponentů – plavené křídly, běloby a kliču, podle potřeby se přidává polymerovaný olej a podle toho rozlišujeme ještě několik druhů šepsů.²¹Dnes se běžně používají také akrylové šepsy, případně nahrazované latexy. Já jsem si na podklad pro svou práci zvolila latex.

²¹ SMITH, Ray. *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*. 1. Vydání. Praha: Slovart, 2000, 352s. ISBN 80-7209-245-6

5.1.1 Obraz č. 1 - Podlehnutí

Když se mi děje něco špatného, zažiji něco nepříjemného, zraňujícího, uvnitř prožívám pocit zklamání, smutek, bolest. A stane se to, že těmto pocitům, aniž bych chtěla, propadnu a podlehnu jim. Snažila jsem se při následném ztvárňování obrazu vyjádřit tento pocit, který má svou podstatu, kterou cítím a snažím se jí ztvárnit pomocí výtvarných technik.

Tento obraz vznikl z fotografické skicy, kterou jsem se snažila vyjádřit mou prvotní myšlenku a záměr jak jsem si je představovala. Tuto skicu jsem pořizovala pomocí webkamery na notebooku, když jsem chtěla zhmotnit či vyjádřit to, co se skrývá v mém světě. Těchto prvotních fotek jsem pořídila více, ale nakonec jsem vybrala právě tuto. Sama pro sebe jsem si ji pojmenovala „Zoufalství“. Což, když se ohlédnu zpátky a připomenu si své prvotní snažení, zcela vyjadřuje to, oč jsem se v tu chvíli snažila. Byla jsem právě v té fázi svého tzv. zoufalství, které se uvnitř mne odehrávalo..

Vlastní vytváření obrazu na velký formát:

Zvětšení fotografie a přenesení na plátno jsem řešila tak, že jsem požadovanou fotku v programu Adobe Photoshop 7.0. CE rozdělila na osm částí s přesahy, aby po vytisknutí na formát A3 na papír 80g tvořily celek. Přesahy jsem vytvořila z toho důvodu, že bylo nutné při přilepení počítat s uschnutím a smrštěním, také mi přesahy pomohly lépe umístit fotografii na plátno. Poté jsem části popořadě lepila disperzním lepidlem Dispercoll na plátno. Lepidlo jsem nanášela širokým štětcem na rub každé části a tapetovým způsobem je zažehlovala. S technikou lepení tapet mám poměrně velké zkušenosti, proto jsem ji zvolila a nebála se jí uplatnit. Po proschnutí nalepené reprodukce fotografie na fotoplátno, které vzhledem ke své pevnosti dovolilo bez problémů dokonalé prolnutí lepidla s nalepenou reprodukcí, jsem přistoupila k výtvarnému zpracování svého tématu podle skicy a pokynů svého konzultanta.

Tady došlo k tomu, že jsem potřebovala určité plochy skrýt a to pomocí struktury, v tomto případě nalepením dalších ploch pomocí papíru a papírové lepenky technikou koláže a vytvářením struktury. V tomto momentě také přidávám i malebný postup. Některé části obrazu vytvářím klasickou formou malby, zejména bílým nánosem, kdy nanáším znovu pomocí tenkého štětce na plochu latex. Toto všechno potom začínám tónovat, kombinuji i kresbu pastelem v pravé vrchní části obrazu.

Použila jsem také zabarvení v ploše, zejména v části obličeje a ruky. Po zásahu v levé části obrazu, kde byla odstraněna jedna ruka a vytvořena velmi silná struktura a zároveň pak rastr pomocí kresebného ztvárnění, jsem dosáhla zvýraznění dramatického gesta. Myslím si, že tento ztvárněný a popsáný první obraz, s pomocí úsporné barevnosti, se kterou koresponduje strukturální dokomponování a tónování výrazu mého obličeje a ruky jsem, doufám, dospěla k zamýšlené velké působivosti tohoto prvního obrazu v celé sérii.

5.1.2 Obraz č. 2 - Chci ven, ale nemohu

Obraz s tímto názvem je obrazem, který tématicky i zpracováním koresponduje s obrazem předchozím. I zde je zobrazeno mé podvědomí, reakce a zároveň i obrana, vycházející automaticky z pocitu podlehnutí nepříjemným pocitům, vyjádřeným v obraze předchozím. I při tvorbě tohoto obrazu jsem použila již popsáný způsob přenesení fotografie a její umístění na plochu obrazu.

Ruce a část mého těla stejně jako kompozice rámování uvedeného tématu je provedena v barvě hnědé, doplněna kresebným podtržením dramatickosti celého námětu, kdy se zejména ruce vzpínají spolu s tělem následně k centrální světlé, tady oknem reprezentující části obrazu. Ta tu evokuje světlo, díky promalbě pozadí bílo-zelenými tóny a tak malba, domnívám se, působí expresivním dojmem. Vyzdvihuji tím už ten název: Chci ven, ale nemohu. Snažím se rukama napřed hnát svou hlavu za tím světlem, které by pro mě mohlo být snad vysvobozením z pocitů, které mám uvnitř toho dění a chci ven, chci na světlo a chci to všem sdělit. Vzhledem k popsánému tématu a silnému působení zpracování nebylo třeba přistupovat k většímu strukturálnímu a kresebnému pojednávání. Domnívám se, že sám námět je dosti silný ve svém sdělení k divákovi.

Protože tyto situace týkající se mého vnitřního světa jsem nejednou zažila a opakují se právě při prožívání zraňujících situací a jejich následném vstřebávání uvnitř, jsou tyto počáteční pocity velmi intenzivní, konkrétní, proto i já jsem měla potřebu tyto pocity, které stojí na začátku cyklu mých maleb, zpracovat a přiblížit je divákovi takovou formou, která by byla na diváka působící. Proto jsem se rozhodla přenést fotografii přímo na plátno a dále ji zpracovávat k docílení co nejlepšího přiblížení mých pocitů.

5.1.3 Obraz č. 3 - Vystoupení ze stínu

Předchozí popsané obrazy byly pro mě zároveň zkušeností s využitím více výtvarných technik, ve kterých jsem už v malé míře použila malířské postupy. A začala jsem tak pro sebe objevovat i postupnou radost z tvorby právě v tomto třetím obraze, kde jsem použila malbu olejovými barvami a tak jsem si splnila zároveň i své přání, ke kterému jsem dosud neměla odvalu. A to využít konečně velkou sadu olejových barev, které jsem dostala jako dárek od rodičů, tuším ke svým 16. narozeninám. Šetřila jsem si je, bylo mi líto je použít neuváženě. Věděla jsem, že jejich použití pro mou bakalářskou práci bude mít konečně smysl, který jsem vždy hledala. A i tyto barvy mi v mém nadšení z tvorby velmi dodaly odvalu. Technika malby olejovými barvami je velice těžká a vím, že jí ještě zcela neovládám, ale myslím si, že jí přicházím na chuť. Doufám, že to je i z tohoto obrazu vidět, neboť jsem byla vtažena nejen do tématu obrazu- vystoupení ze stínu, ale i teď nadneseně řečeno ze stínu techniky, malby olejem. Stále mne malba více bavila. Pomocí lazur a hlavně promaleb určitých částí vznikla malba podle předlohy fotografie, která dovoluje jednobarevné velké plochy, oproti malbě, kde by tyto plochy bez promalby působily nevyrazně. Vytvoření těchto promaleb jsem použila po konzultaci mých předkládaných návrhů, kde mi pan konzultant poradil a nasměroval mě ke způsobu ztvárnění velkých jednobarevných ploch právě promalbou, a byla to dobrá volba. Velmi mě to bavilo. Způsob lazurní promalby zemíými tóny barev, kdy je levá část obrazu umocněna a pravá prosvětlena zase světlými žlutavými tóny a vzniká tak na obraze kontrast, který zdůrazňuje z levé části stínu do pravé části obrazu - světla. Zejména v pravé části upoutá figurální profil s expresivnějším zpracováním malby a divák má tak zprostředkovaný pocit děje.

Tento obraz jsem malovala dosti ředěnými olejovými barvami s olejem a s přidáním kobaltového siktivu, který způsobuje poměrně rychlé schnutí barev a zafixování jejich tónů. Kresebný způsob zejména profilu tváře jsem provedla vymačkáním barvy přímo z tuby a tím jsem se snažila docílit zvýraznění pravé části obrazu a jeho vyjádření.

5.1.4 Obraz č. 4 - Sen

Další fází mého vnitřního prožívání nazývám sen. Sen je v mém mikrosvětě silně zastoupen. A to jak v podobě mého snění například o mých přáních, představách, tak i v tom významu, že mnohdy se v mých snech objevují prvky reality a já tak díky svému podvědomí dostanu například nový pohled na věc, nebo se mi díky snu otevřou v mysli nové možnosti. Snění je pro mě a asi nejen pro mě, ale i pro ostatní lidi velice důležitou součástí života, mnohdy si vytvářím snové představy, ke kterým utíkám, když se mi děje něco nepříjemného. Bez snů si neumím vůbec představit svá konání, domnívám se, že i sny jsou hnacím momentem každého jednotlivce. Někteří a doufám, že i já, si některé sny, předsevzetí a plány splní časem, anebo v to alespoň doufají, stejně tak jako já.

U tohoto obrazu byla nutná změna barevnosti fotografické skicy, která měla stejnou barevnost jako obraz předchozí. Zpočátku jsem se při vytváření tohoto obrazu nechala unést a bezmyšlenkovitě jsem kladla barvy na plátno bez předchozího vyzkoušení v podobě malebné skicy. Chtěla jsem se nechat unášet, jako při snění, uvolnila jsem se a jen jsem přenášela barvy z palety na plátno. Potom jsem k obrazu pohlédla s odstupem a vyhodnotila, že toto není správná cesta. A potvrdila jsem si, že spontánnost není mou silnou stránkou a potřebuji mít vždy alespoň malý koncept, aby pro mě práce měla smysl. Tyto barvy tak pro mě neumocňovaly téma snění, spíše naopak.

Zaměřila jsem se proto na to, jaké mi moje snění přináší pocity. Vrátila jsem se v průběhu malby k původnímu záměru – snu, který jsem nakonec ztvárnila spíše v jedné barevnosti. Díky olejovým lazurám, které se mi v tomto případě jevily jako průzračné a zároveň tónující, jsem vytvořila na obraze zvláštní pnutí. Snažila jsem se vyjádřit snovou atmosféru, kde se já, respektive moje postava několikrát zrcadlí na pozadí v barevném oparu odstínovaných fialových tónů. Tušená postava s hlavou mírně nakloněnou do předklonu je znázorňována v tmavě fialové barvě, odlesky světlejší fialové jsou na pozadí a úplně okolo hlavy je světlo, které má symbolizovat otevřených možností i vysvobození, například ze zlého snu. Doufám, že technika olejovými barvami je zde vyjádřena a podtrhuje také mou doslova tvořivou chuť vystihnout své vnitřní pocity a k tomu se mi jevila fialová jako nejlepší varianta.

5.1.5 Obraz č. 5 - Stísněnost

Stísněnost má v tomto cyklu označovat můj mnohdy v životě zastoupený pocit. Je to dáno také tím, že od malička vyrůstám v malém prostoru a ne jednou v životě jsem se cítila stísněně. Stísněnost je pro mě pocitem, nejen fyzické stísněnosti, ale i pocitem stísněnosti ze strany okolí, lidí kolem mě, případně jejich jednání vůči mně, zkrátka běžné pocity člověka, které ve svém světě prožívá.

Na obraze jsem tuto myšlenku pojala jako mou postavu skrčenou pod schodištěm, stísněnou v malém prostoru. Struktury a rastry na plátně kolem mě ještě umocňují tu dusivou, skličující atmosféru, kterou jsem chtěla divákovi přiblížit. Na vytvoření dojmu plastičnosti schodů a stísněného prostoru jsem využila malířského tmelu, který jsem ještě před malbou nanesla na latexovým podkladem opatřené plátno. Barevnost je provedena promalbou v tmavých tónech odstínu hnědé a černé. Obraz je dosti temný, tím jsem chtěla podtrhnout pocit stísněnosti. Světlo je zde minimálně zastoupeno odstíny bílé, také žlutého a oranžového pastelu, kterými jsem některé části obrazu na závěr prokreslila.

5.1.6 Obraz č. 6 - Ze tmy

Tento obraz navazuje na obraz předchozí, kdy už nejsem schoulená a světlo mi zde ukazuje východ z temnoty mých pocitů, symbolizují zde na obraze malbou i ty myšlenky, které jsou špatné a mají vyjít ven spolu se mnou. Světlo reprezentuje nejen v tomto obraze, ale snad i v životě určitou naději, že člověk tedy i já se vydá po špatných zkušenostech tou správnou cestou, neboť světlo znamená naději, ke které se zde, ale i v celém cyklu upínám. Ta naděje spočívá v tom, že bude snad více prostoru jak v komunikaci s okolím, tak i pro mne nastoluje nové možnosti komunikace, případně sebehodnocení. Proto jsem na obraze jako již vztyčená postava v prudkém světle. Obraz byl také namalován olejovými barvami na plátno. Tady v tomto případě jsou tóny hnědé, zemité, jakož i žluté a okrové zde najdeme i červené záblesky v případě světla. To vše je promalováno k docílení hloubky a působivosti barevných tónů v obraze.

5.1.7 Obrazč.7 - Postavit se

Poslední obraz jsem nazvala Postavit se. Má znázorňovat mne v tomto případě stylizovanou postavu na středu obrazu v určitém postoji, který má značit vztyčování v gestu i barevnosti. Barevnost je zde dána do kontrastu tak, že postava je stínová, tmavá, a opírá se do světelných záblesků na pozadí celého obrazu. Vstupuje tak do světla a v přeneseném slova smyslu vstupuje do naděje a nových možností. Těmito myšlenkami jsem chtěla cyklus uzavřít. Už mám tu sílu postavit se, a jít dál, vše je vstřebáno a uzavřeno v mém prožívání. Otevřený svět a komunikace v něm, splněné sny a doufám, že i dobrý start do dalšího života. Tento obraz jsem již tvořila s myšlenkou, aby byl obrazem, který reprezentuje určitou naději a optimistickou tečku za celým cyklem, který původně vyzníval pesimisticky, stísněně a odrážel mé vnitřní pocity tam ztvárněné.

6 REFLEXE

Zpracování celé práce mi přineslo velkou zkušenost jak sama se sebou, skrze sebezpoznání a uvědomění si významů svého prožívání tak i s výtvarnými technikami, se kterými jsem měla již menší či větší zkušenost, ale ještě nikdy jsem nevytvářela obrazy podobně velkého formátu. Hledala jsem formu, jak divákovi přiblížit to, co se ve mně odehrává. Musela jsem nějak svůj mikrosvět uchopit a popsat, a následně hledat, pojmenovat přiblížit jej divákovi. I přes počáteční potíže jsem nakonec ráda, že jsem si vše, co se odehrávalo kolem zpracovávání mé bakalářské práce, prožila. Počáteční bloudění a následné uvědomění si, že bych ani nedokázala svůj mikrosvět ztvárnit interaktivní formou. Musela jsem zasáhnout do něčeho uvnitř, co mi bylo doposud důvěrně známé a pro mě automatickou součástí mého bytí, tento svůj mikrosvět jsem brala jako samozřejmou součástí sebe sama. Ale nečekala jsem, že přiblížit tento vnitřní svět ostatním a vybrat z něj to popisné bude, pro mě takhle nelehký úkol. Zpracováváním tohoto tématu a to, že jsem se vydala právě touto cestou, pro mě mělo zároveň i hlubší smysl. V teoretické části práce se věnuji emocím, čímž jsem chtěla poukázat na určitá vysvětlení a porozumění toho, co se doufám ve mně odehrávalo, a jistě mnohdy ještě odehrávat bude. Jako inspirační zdroje jsem uvedla zástupce malířů expresionismu francouzského, německého, a jednoho autora z českého expresionismu. Jistě by se našlo velmi mnoho příkladů v dějinách výtvarného umění a mohla jsem jmenovat i mnoho dalších jmen, ale toto uvádím jako reprezentativní vzorek autorů a děl, které jsem považovala pro mou práci inspirativní a důležité.

7 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo vytvořit 5-7 obrazů středního formátu na téma Můj mikrosvět. Vytvořila jsem sedm obrazů o rozměrech 120x83cm, které mají divákovi zprostředkovat nahlédnout do mého vnitřního světa. První dva obrazy jsou zpracované pomocí kombinovaných technik, pro ostatní jsem zvolila techniku olejomalby, řekla bych, že díky těmto zvoleným technikám má celý cyklus vypovídající schopnost. V teoretické části práce se věnuji emocím, inspiračním zdrojům. Součástí písemné části práce je také závěrečná reflexe.

8 RESUMÉ

The aim of this bachelor thesis was to create 5-7 paintings of middle format on topic „My micro world“. I have created seven paintings by size 120x83 cm, which provides view into my inner world. First two paintings are created by combined technique, for the rest of them I choose technique of oil paints. Thanks to these two techniques has the cycle predicative ability. My bachelor thesis is focused on emotions and sources of inspiration in theoretical part. Final reflection is also part of this written work.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy:

ARRIVÉ, Jean-Yves. *Umění prožívat emoce*. Praha: Portál, 2000, 196 s. ISBN 80-7178-828-7

CUMMING, Robert. *Velký ilustrovaný průvodce umění*. Praha: Slovart s.r.o., 2007, 512s. ISBN 978-80-7209-971-9

DEMPSEYOVÁ, Amy. *Umělecké styly, školy a hnutí*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2002, 304 s. ISBN 80-720-9402-5

FRONTISI, Claude. *Obrazové dějiny umění*. 1. Vydání, Knižní klub, 2005, 515 s. ISBN 80-242-1457-1

CHÂTELET, Albert a Bernard Philippe GROSLIER. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. 2. Upravené vydání, Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, 784 s. ISBN 80-718-1936-0

MUNCH, Edvard. *Být sám: obrazy - deníky - ohlasy*. Praha: Arbor vitae, 2006, 336 s. ISBN 80-86300-57-3

NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. 1. vydání, Praha: Academia, 2000, 335 s. ISBN 80-200-0763-6

RUHRBERG, Karl a kol. *Umění 20. století: [malířství, sochařství a objekty, nová média, fotografie]*. Praha: Slovart, 2004, 840 s. ISBN 80-7209-521-8

SMITH, Ray. *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*. 1. Vydání. Praha: Slovart, 2000, 352s. ISBN 80-7209-245-6

STUHLÍKOVÁ, Iva. *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál, 2007, 232s. ISBN 978-80-7367-282-9

WOLF, Norbert. *Expresionismus*. Překlad Vladimír Čadský. Praha: Slovart, 2005, 95 s. ISBN 80-720-9659-1

Časopis:

Největší malíři: život, inspirace a dílo. *Jackson Pollock č. 97*, Praha: Eaglemoss International, 2000-. ISSN 1212-8872.

Internetové zdroje:

City a emoce. [online] Dostupné z: <http://ivy.sgo.cz/zsv/pl/city_a_emoce_pl.pdf>. Citováno dne [08.04. 2014]

Expresionismus. [online] Dostupné z: <http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=63>. Citováno dne [08.04.2014]

Mikuláš Medek. [online] Dostupné z: <<http://www.artlist.cz/?id=3808>>. Citováno dne [08.04.2014]

10 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

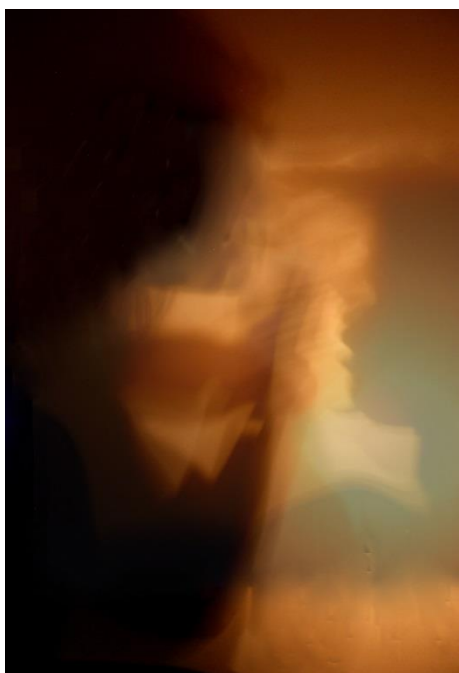
5.1.1 Obraz č. 1 - Podlehnutí

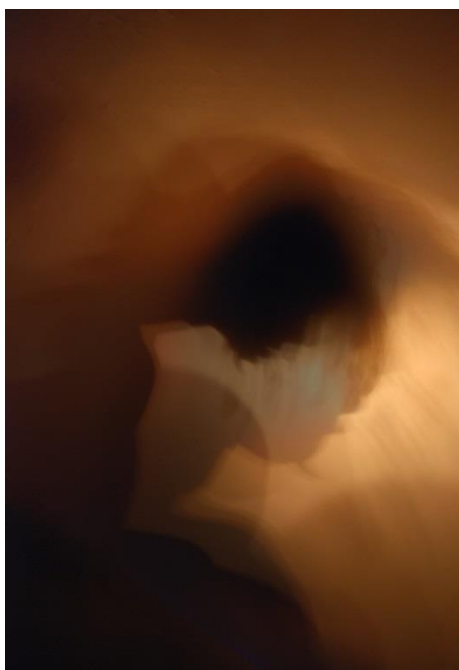
5.1.2 Obraz č. 2 - Chci ven, ale nemohu

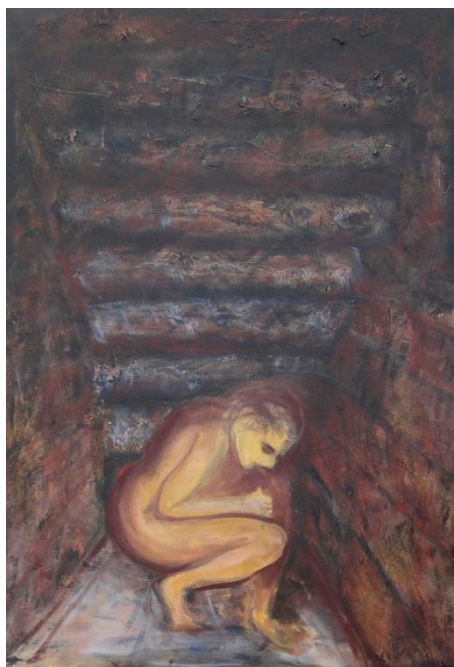
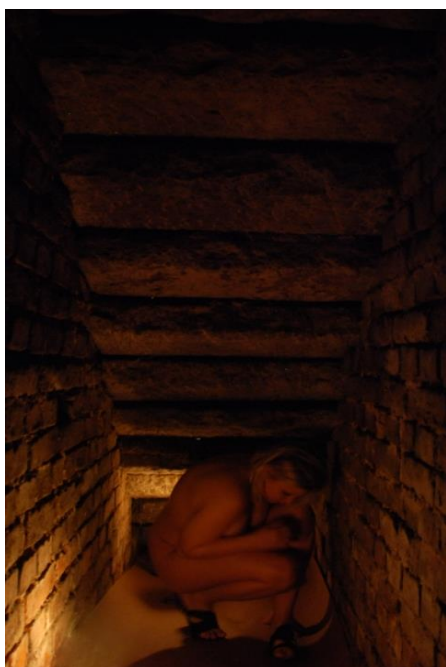
5.1.3 Obraz č. 3 - Vystoupení ze stínu

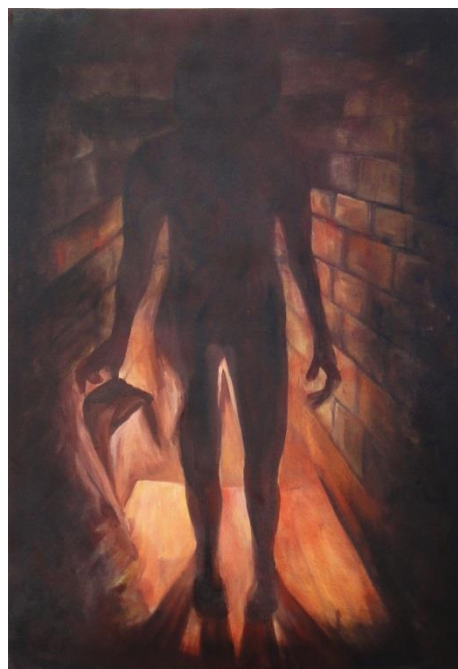
5.1.4 Obraz č. 4 – Sen

5.1.5 Obraz č. 5 - Stísněnost

5.1.6 Obraz č. 6 - Ze tmy

5.1.7 Postavit se

